

HACDAKİ HARCAMALARIN KARŞILIĞI*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû mine'l- medineti'l-münevvereh!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Cumanız mübarek olsun... Şu anda el-hamdü lillâh Medine-i Münevvere'deyiz. Dün akşam geldik. Yatsı ve sabah namazları nasib oldu, Mescid-i Nebevî'de edâ ettik, el-hamdü lillâh, Allah kabul etsin... Cümlemizin ibadetlerini, taatlerini, dualarını, isteklerini lütfuyla keremiyle Rabbimiz kabul eyleyip ihsân eylesin...

Biliyorsunuz Mescid-i Nebevî çok büyütüldü. Gelenler bilirler, gelmeyenler de gidip gelenlerden duymuşlardır. İçi muazzam bir şekilde genişledi, kapasitesi çok arttırıldı. Ama ben bu sabah namazında şaşırıdım, taksiyle *Bâbü'n-Nisâ* tarafına, Bakî Kabristanı tarafına gelmiştik. Taksinin yanaşacağı yerlere kadar bile cemaat gelmiş. Halbuki avlu geniş, caminin içi geniş. Oraya kadar cemaat dolmuş, zor yer bulduk sabah namazında... Caminin içine değil de avlunun içine ancak girebildik, seccademizi yaydık ve orada namazımızı kıldık.

a. Cihadın Önemi

Mâşâallah, herkes aşk ile şevk ile hacca geliyorlar, Peygamber SAS Efendimiz'i ziyarete geliyorlar. Tabii çok hayırlı, güzel bir ibadet...

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Bu münasebetle ben, ilk hadis olarak *Râmûzü'l-Ehâdîs*'in sayfasından 4. hadis-i şerifi okumak istiyorum. Peygamber-i Zîşânımız SAS Efendimiz Hazretleri buyurmuşlar ki:¹

النَّفَقَةُ فِي الْحَجِّ كَالنَّفَقَةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِسَبْعِ
مِائَةٍ ضِعْفٍ

(حم. والرويانى عن عبد اهلل بن بريدة عن أبيه)

RE. 239/4 (*En-nafakatü fi'l-hacci ke'n-nafakatü fî sebîli'llâhi bi-seb'imieti dı'f.*)

Biliyorsunuz, Allah'ın en sevdiği ibadetlerden ve en önemli, en lüzumlu, en mecbûrî ibadetlerden birisi de savunmaktır, cihaddır. Görüyorsunuz Balkanlar'ın halini, Kafkasya'nın halini... Dünyanın bir çok yerinde çok mâsum ve çok mazlum insanlar, ne kadar gaddarca, hunharca, nasıl insafsızca hücumla mâruz kalıp, nasıl gizli planlarla yok edilmek isteniyorlar? Nasıl bir ırkın, bir kavmin, bir dinin karşısında, 20. Yüzyıl'ın gelişmemiş medenîleri nasıl hileler yapıp da, yüzlerce binlerce mâsum insanı hedef alıyorlar, toplu mezarlara gömüyorlar?.. Biliyorsunuz.

Tabii, bütün bunların hepsi, dinimizin ne kadar mâkul, güzel olduğunu gösteren bir noktaya getiriyor bizi...

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.354, no:23050; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.122, no:12660, Muhammed ibn-i Ubbad RA'dan.

İbn-i Ebî Âsım, *Cihâd*, c.I, s.258, no:75; Muhammed ibn-i Züheyr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.10, no:11824; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.477, no:5268; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXII, s.311, no:24973.

Dinimizin ibadetleri başka dinlerle, inançlarla mukayese edildiği zaman, derhal o yönden de ortaya çıkıyor dinimizin kıymeti, yüksekliği... İbadetlerin hepsi çok güzel hedefleri amaçlıyor, çok büyük faydalar sağlıyor. Hepsi hayatın ta içinden, ta kendisi, çok kıymetli ibadetler...

Meselâ, ben askerlik yaparken, benim bulunduğum birliğin komutanı generalim bana sormuştu:

“—Niçin Türkler müslüman oldu? Etrafında bir sürü dinler vardı; Budizm, Brahmanizm, Konfüçyanizm, Şintoizm, Şamanizm, Hristiyanlık, Yahudilik, Lamaizm, Hindistan’ın binbir çeşit dinleri... Hepsini tanıyorlardı, niçin müslüman oldular?” diye çok güzel bir soru sordu.

Ben de bir saat kadar izahat vermiştim. Sayın generalim de o zaman, böyle çok büyük bir ilgiyle dinlemişti, hiç unutmuyorum. Şimdi, ben dedim ki o bir saatlik izahatımın içinde:

“—Sayın komutanım, İslâm’ın ibadetleri hikmetlidir. İslâm’ın ibadetleri yerli yerindedir. Türk ırkı devlet kurmuş, ırklar üzerinde hüküm sürmüştü, Orta Asya’ya yayılmış; çeşitli inançlardan insanlara, çeşitli renklerden, dillerden insanlara hükmediyor. Öteki dinlerde bu fiilî durumu destekleyen bir şey yok, inanç ve ibadet aksiyonu görülüyor. Ama İslâm, her yönden mükemmel olduğu için, hayata cevap verdiği için, hayatın ihtiyaçlarını karşıladığı için, İslâm’a girdiler.

Yâni, kendi pozisyonları bakımından da İslâm'a girince çok rahat ettiler. Çünkü kendi pozisyonlarını da İslâm dini takviye ediyor. Meselâ, cihad var; elbette olması lâzım ki, bir devlet ayakta durabilsin... Meselâ, bir zekât var ki, çok önemli; mutlaka zenginlerin fakirleri sevmesi lâzım, merhamet etmesi acıması lâzım!.. Bunların birisi siyâsî ibadet, birisi ictimâî ibadet... İslâm sadece ibadeti, 'Din bir duygu, ona kimse ilişmez.' gibi enfüsî, yâni sübjektif bir olay olarak görmüyor, göstermiyor; hayata bağlıyor insanı... Hayatın içinde, kulluğu güzel yaparak Allah'ın rızasını kazanmayı hedeflediği için, hayattan koparmıyor, kenara çekmiyor, dağ başında inzivaya çektirmiyor.

Hangi yönden baksak, neresini anlatalım? O kadar çok güzellikleri var ki İslâm'ın, anlatmakla bitmez. Onun için, hepsini bilen insanlar olarak ecdadımız, bütün dinleri incelemiş, tatmış, hatta hepsine girmiş, o hayatı yaşamış; uzaktan kulaktan dolma bilgi ile kalmamış... En güzeli olduğu için, İslâm'a girmişler." diye söylemiştim.

Bu benim şahsî, özel bir hatıram, asteğmenliğimi yaparken Ağrı'nın Patnos ilçesinde...

Tabii, cihadın ne kadar önemli olduğunu, artık 20. Yüzyıl'da kimse itiraz edecek bir durumda da değil... İdeal olarak istiyoruz ki, insanlar kardeştir. bunu söylüyoruz. Hepimiz Hazret-i Adem'den gelmişiz, aynı cinsteniz, aynı dedenin, aynı babanın evlatlarıyız. Birbirlerimizi sevmemiz lâzım! Sulh içinde yaşamamız lâzım!..

Biz böyle duyguları taşıyoruz, bütün insanları kardeş görüyoruz, fakirlere acıyoruz.

Gayrimüslim bile olsa, başka topluluklarla en güzel münasebetler içinde hareket ediyoruz. Dinde baskıyı uygun görmemiş büyüklerimiz. Yedi asır hakimiyeti altında tuttuğu topluluklara, dînî bir baskı yapmamış. “İlle şöyle olacaksınız, İslâm en güzel din, gelin bakalım müslüman olun!” bile dememiş. “Kendi kendine İslâm’ın güzelliğini anlasın, zorlamayalım; bâtil inançlardan, yanlış itikadlardan vaz geçsin...” diye söylemiş.

Doğrusu ben olsaydım, o devirlerde yaşasaydım, bilmiyordum ne yapardım ama, biraz böyle İslâm’ı anlatmak gerektiğini, güzelliklerini mukayeseli olarak güncelleştirmek ve ortaya getirmek gerektiğini düşünüyorum. “Sen ne yaparsan yap, ben ne yaparsam yapayım!” mantığında olunca, adam güzeli öğrenemiyor.

Güzeli anlatmamız lâzım!.. Güzeli anlatmak için de, konuşmak lâzım, tebliğ lâzım, irşad lâzım!.. Radyo lâzım, televizyon lâzım, gazete lâzım, mecmua lâzım!.. Konferans lâzım, ders lâzım, okul lâzım!.. Bunların hepsi anlatmakla olacak. Peygamber Efendimiz’in işi, tebliğ idi.

إِنَّ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ

(الشورى: ٨٤)

(*In aleyke ille'l-belağ*) [Sana düşen ancak tebliğ etmektir.] (Şûrâ, 42/48) Tebliğ ederiz biz, hidayet Allah'tan... Kim doğru yolu bulursa bulur, dünyası ahireti kurtulur. Ama anlatma vazifesini güzel yapmamız gerektiğini düşünüyorum.

Cihad çok önemli, çok sevaplı ve sonuç itibariyle de hakîkaten insan cihada girdi mi sevgili dinleyiciler, bir düşünüverelim: Ya canı gidecek, ya malı gidiyor... Yâni cihad büyük masraflı bir faaliyet, devlet çapında oluyor ve var gücünü devlet ortaya koyuyor. Çünkü, olmak veya olmamak meselesi çıkıyor karşısına... Yenersen, var olacak; yenilirse, yok olacak bir durum ortaya çıkıyor. Onun için, canını dişine takıyor milletin fertleri, kazmayla kürekle bile olsa, kendisini savunmaya çalışıyor. Her türlü imkânıyla çalışmaya gayret ediyor ki, düşman gelmesin, düşmanın istilâsına uğramasın, düşmanın zulmüne mâruz düşmesin, düşmanın çizmesi altında ezilmesin diye, var gücüyle çalışılıyor.

En büyük masrafı ordulara harcıyor devletler, ordular en güzel silahları bulmağa çalışıyor. Bunların hiç birisini kimse inkâr edemez. Edenler var, felsefî ekol olarak, "Savaş olmasın!" diyorlar. Evet, biz de savaş olmasın diyoruz ama, savaş olmasın derken, karşıdan bize hücum olunca da, savaşmak zorunda kalıyor insan... Başka çare olmadığı görülüyor.

İslâm'ın ta başından beri, İslâm'ın yaptığı bütün faaliyetler çok dikkatli ve insafli bir

şekilde incelenirse, görülür. Peygamber Efendimiz kendisi nasıl çıktı?.. Muhammed el-Emîn olarak, güzel ahlâk şâhikası olarak, şâheser bir insan olarak nasıl güzel çalıştı ama, nasıl düşmanlıklara mâruz kaldı?.. Nasıl antidemokratik, insan haklarına aykırı baskılar, zulümler, hatta canına kasetmeler oldu?.. Nasıl kendi üzerine ordu sevk edildi?.. Nasıl müslümanlar işkencelerle öldürüldü?.. E ondan sonra tabii, bunların karşılığını vermek gerekti

Osmanlıların da durumu öyle... Osmanlılar da devamlı adeta savunma harbi yapmışlardır ama, yendikçe ilerlemişlerdir el- hamdü lillâh... Ecdadımız gittiği yerde de, yendiği zaman bile zulmetmemiştir. Yenik düşürdüğü komutanlara bile güzel muamele etmekten, âlicenaplıktan vaz geçmemiştir. Onlara şerefli bir asker muamelesi yapmıştır. “Yenik düştün, ne yapalım, askerlikte olur böyle şeyler...” diye teselli etmiştir. Karşısına oturtmuştur.

Dedelerimiz –Allah makamlarını daha a‘lâ eylesin, nur içinde yatsınlar– her bakımdan hayran olduğum kimseler... Daha iyi tanıdıkça, siz de tabii hayran olacaksınız.

Şimdi, cihad çok büyük bir ibadettir demek istiyorum. Bu kadar kenarından, ortasından derleyip, toplayıp getirdiğimiz misallerle anlatmak istediğim şey, cihadın, savaşın, müslümanların kendilerini korumaları için, dinlerini geliştirmeleri için yaptıkları çalışmanın, ne kadar önemli olduğu muhakkak... Dinimizde sevabı da çok büyük...

Savaşta gazi olursa, ne kadar büyük sevaplar oluyor. Canını kaybederse, şehid olursa, cenneti kazanıyor, hesapsız cennete giriyor. Deniz savaşı kara savaşından iki misli daha sevaplı... Deniz şehidi, kara şehidinden daha üstün... Bu da bizi denizlerde kuvvetli olmaya sevk ediyor. Deniz kuvvetlerimizin kuvvetli olması gerektiğini gösteriyor. Buralara masraf yapmazsak, düşman bizden daha kuvvetli olursa, durumumuzun iyi olmayacağı da ortaya çıkıyor.

Kur'an-ı Kerim'de de Allah-u Teâlâ Hazretleri emretmiş:

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ

(الأنفال: ٦٠)

(*Ve eiddû lehüm mesteta'tüm min kuvveh*)
“Gücünüz yettiğince onları, sizin ve Allah'ın düşmanı olan o insafsızları, zalimleri, kâfirleri korkutacak güç kuvvet hazırlayın!” (Enfal, 8/60) diyor. Demek ki, masraf da olacak.

İslâmî cihad için harcanan masrafların da sevabı çok... Eski devirde at beslenirmiş, at hakkında çok medihkâr hadis-i şerifler var. Peygamber SAS Efendimiz teşvik eylemiş. “İnsanlar cihada hazırlıklı olsun, cihad aletlerini beslesinler, vasıtalarını, araçlarını hazır tutsunlar!” diye, at beslemenin, ata bakmanın ne kadar sevap olduğu anlatılıyor.

Bir hadis-i şerifte, geçen gelişlerimizde arkadaşlarla Medine-i Münevvere'de okumuştuk; kişinin kılıcını kuşanmış olduğu halde kıldığını

namaz, kılıcsız kıldığı namazdan yedi yüz kat daha sevaplıdır.” diye hadis-i şerif var. Bunu asker arkadaşlarımıza müjde olarak söylemiş olalım bu cuma gününde... Tabii, o zaman kılıçsa, bugün tüfektir veyahut tabancadır, veyahut toptur... Böyle silahı başında iken, silah yanında iken kılınan namazların, ne kadar çok sevap olduğu görülüyor.

b. Hacca Harcanan Para

Şimdi buradan nereye geçmek istiyorum. Cihadın ve cihad için yapılan masrafın, dinimizde çok sevap olduğu muhakkak... Buradan bu hadis-i şerife geçmek istiyorum. Peygamber SAS Efendimiz, demin metnini okuduğum hadis-i şerifte buyuruyor ki:

النَّفَقَةُ فِي الْحَجِّ كَالنَّفَقَةِ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ بِسَبْعِ مِائَةٍ ضِعْفٍ

(*En-nafakatü fi'l-hacci*) “Hac yaparken harcanılan masraflar...” *Nafaka*; infak, harcama demek. İnsan kendisine para harcar, bineği için para harcar. Deve ile geliyorsa devesine ot lâzım, su lâzım, bakım lâzım, deveciye para vermek lâzım!.. Atıyla geliyorsa, yine bir şeyler gerekli... Bu devirde uçakla geliyor, otomobille, otobüsle geliyor, onlara para veriyor. Yollarda masraf yapıyor. Kaldığı yerlerde paralar gidiyor. Ne oluyor bu paralar?..

(*En-nafakatü fi'l-hacci ke'n-nafakatü fi sebîli'llâh*) “Hacda harcanılan paralar, fî

seb'î'llâh yapılan harcamalar gibidir.” Yâni cihada harcanan paralar gibidir, o kadar büyük sevap kazanıyor.

O ne kadardır?.. Onu da bu hadis-i şerifte Server-i Kâinât Efendimiz Hazretleri, sarâhaten beyan buyurmuşlar: *(Bi-seb'i mieti dı'fin)* “Yedi yüz misli daha fazla...” Yâni, Allah yoluna insan masraf yaptı mı, mükâfât yedi yüz misli fazla veriliyor. Hacca yapılan masraflar da öyle...

Hac için de Türkiye’de masraf yapılıyor, yol için masraf yapılıyor, buraya geldiği zaman masraflar oluyor, zahmetler oluyor... Hepsi büyük sevap ve hepsinden de çok büyük faydalar var. Haccın da ne kadar muhteşem bir ibadet olduğunu, gelsin görsün müslüman kardeşlerimiz. Ne kadar güzel oluyor.

Dünyanın her yerinden müslümanlar geliyor. Biraz aktıfseniz, biraz tatlı dilliyseniz, biraz sokulgansanız, biraz meraklıysanız, biraz kalbinizde İslâm kardeşliği duygusu kuvvetli ise, selâm veriyorsunuz, Sudanlı bir kardeşle tanışıyorsunuz; selâm veriyorsunuz, Cezâyirli bir kardeşle tanışıyorsunuz... Selâm veriyorsunuz, Fas’tan, Mısır’dan, Libya’dan, Balkanlar’dan, Orta Asya’dan, Kafkasya’dan, Avrupa’dan, Afrika’dan, Çin’den, Hint’ten, Yemen’den, Avustralya’dan gelmiş kimselerle karşılaşıyorsunuz.

Hele Afrikalıyı artık tanıyamıyoruz, rengi siyah olunca; kim olduğunu bazılarını grup grup teşhis edebiliyoruz, “Bunlar gâlibâ Somalili... Bunlar gâlibâ Nijeryalı...” filân diye ama, Afrika çok büyük bir kıt’a ve müslüman bir kıt’a, yeşil bir kıt’a...

Hepsiyle büyük tanışmalar oluyor. O tanışmalar da devam edebiliyor. Yâni hacdan sonra da bazıları bu kardeşliği devam ettiriyorlar. Telefonlaşıyorlar, davetleşiyorlar, birbirlerini ziyarete gidiyorlar. Böylece işte insanlığın özlediği, medeniyet daha gelişmiş diye düşündüğümüz ülkelerdeki yazarların söylediği şeyi, insânî kardeşliği, bütün insanların kardeş olduğunu müslümanlar burada gösteriyorlar. Hac böyle güzel bir ibadet...

Tabii çeşitli faydaları var. Böyle beynelmilel faydası olduğu gibi, insan için faydası var. Hacca gitmiş bir insan, çok tatlı bir insan oluyor. Ben diyorum ki Türkiye’de, meselâ seyahata gidiyoruz, Ankara’ya geldik, Isparta’ya geldik veyahut Fethiye’ye geldik, veyahut Sivas’a geldik... “Kalabalık bir grup halinde geldik, şimdi ne olacak? Otellerde yer bulunur mu?..”

Hac yapmış bir insan için, hem ev sahipleri için, hem gelen misafirler için seyahatte yemek yemek veya geceleme bir problem değil... Neden?.. Hacda insan bunun eğitimini gördüğü için, o kadar öyle müşkülpesent olmuyor. Her şeyi beğenmez, her şeyi tenkit der, “Olmaz, istemem, burası bana lâıyk değil!” gibi duygular olmuyor. Daha pratik, daha realist oluyor, her yerde rahat ediyor insan.

Ben diyorum ki: “Müsterih olun, korkmayın, çekinmeyin, telaş etmeyin! Hem sevabı var, hem de müslüman misafir hafif bir misafirdir. Hem misafir olup da, hem de giderken ev sahibinin bir sürü kusurunu yakalayıp, etrafa

menfi propaganda makinesi gibi söylemez. “Allah razı olsun!” der, dua eder. Kendi rızkıyla gelir. Peygamber Efendimiz hadis-i şerifte öyle buyuruyor:²

الضَّيْفُ يَأْتِي بِرِزْقِهِ

(أبو الشيخ عن أبي الدرداء)

(*Ed-dayfü ye'tî bi-rizkîhî*) “Misafir kendi rızkıyla gelir.”

O ne demek?.. Yâni o şahıs kimin evine misafir olacaksa, Allah onun rızkını o ev sahibine önceden gönderir.

O gün dükkânında olağanüstü bir satış oluyor, kendisi de fark etmiyor. “Yâ, bugün işler iyi gitti.” diyor. Farkında değil, misafir gelecek, misafirin rızkını önceden Allah gönderiyor. Sonra misafir geliyor. “Misafir kendi rızkıyla gelir.” demek bu. Allah misafirin rızkını ev sahibine yük etmiyor. Ev sahibine fazla veriyor, ev sahibini taltif ediyor, ev sahibini memnun ediyor. Ev sahibini doyuruyor, ondan sonra misafir doyuyor.

Kendi rızkıyla gelir misafir. Allah herkese bir rızık yazmış, daha doğmadan, annesinin karnında iken, alnına yazısı yazılmış, rızkının ne kadar olacağı belli... Kendi rızkı ile gelir misafir bir eve. Nasıl gider?.. Ev sahibinin günahlarını

² Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.432, no:3896; Ebû Zerr-i Gıfârî ve Enes ibn-i Mâlik RA'dan

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.242, no:25835; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.36, no:1643;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIV, s.110, no:13902.

bağışlatmış olarak gider. Yâni, ev sahibinin günahlarını evden alır, götürür. Ev gûnahtan temizlenir. Misafirin üstünde kalmıyor, dışarıya gidiyor, ev sahibi gûnahtan kurtulmuş oluyor.

İşte böyle, haccın birçok faydaları var. İnsanı rahat bir insan yapıyor, olumlu bir insan yapıyor, müsamahalı bir insan yapıyor, misafir sever bir insan yapıyor. Kendisi misafir ise, hoş görücü, ev sahibinin ayıbını aramayıcı bir misafir yapıyor. Müslümanları kaynaştırıyor. Bunlar hep dünyevî faydalar... Yâni, materyalist düşünce ile olaya bakıldığı zaman, İslâm'ın bütün ibadetlerinden dünyevî fayda da çıktığı görülüyor.

Adam bunu yaptığı zaman, dünyevî yönden fayda sağlıyor. Ayrıca uhrevî faydaları var tabii... Tariflere sığmaz mânevî mükâfâtları var, insana kazandırdıkları güzellikler var ki, onları artık kimse sıralamakla, saymakla tüketemez, bitiremez; saatler yetmez, dakikalar kâfi gelmez bu güzellikleri anlatmak için...

Tabii, hacca giden bir insan zor bir işi yapıyor, cihad gibi zor bir işe girişiyor, kolay değil... Yaşlıdır, evindeki rahatı yok... Şimdi her ne kadar medeniyet ilerledi, vasıtalar gelişti, oteller var, her yerde gıda bol, parası varsa her şeyi alabilir ama, yine de zor... Haccın özellikle zor tarafları, sıkışık tarafları olabiliyor. Meşakkatli bir şey, sıkıntıları var. Parası olsa bile, insan çok sıkıntılar çekiyor.

Ona karşı da, bir başka hadis-i şerif okuyalım! Bu benim birinci okuduğum hadis-i şerif, Ahmed ibn-i Hanbel Efendimiz'dendi.

Hanbelî mezhebinin imamı, müctehid, büyük hadisçi; Allah rahmet eylesin, makamını a'lâ eylesin... Bizi de şefaatine erdirsin, cennette buluştursun...

“—Hac yolunda sarf edilen masraflar, Allah yolunda sarf edilen masraflar gibidir, bire yedi yüz misli sevaplıdır.” diyor. Tabii, masraflar böyle mükâfâtlı olduğu gibi, meşakkatler de mükâfâtlıdır, zahmetler de mükâfâtlıdır. Uykusuzluklar, sıkıntılar, yorgunluklar da mükâfâtlıdır.

Şimdi bizim bir kardeşimiz anlatıyor:

“—Gittik bir kardeşimizin işini görmek için, akşamdan gece saat üçe kadar uğraştık, nihayet bir yerden bir yere gitmesi için bir izin aldık. Çok eza cefa çektik.” diyor. Bunların hepsi Allah yolunda çekilen ezâ, cefa ve bunların mükâfâtı büyük...

c. Sabır ve Allah'ın Yardımı

Bu konuda da bir hadis-i şerif okuyayım, çünkü aynı sayfada, demin okuduğum hadis-i şerifin üstünde. Konu bakımından yakın olduğundan, onu da okuyalım:³

³ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.308, no:6903; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.X, s.287, no:5411; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.V, s.320; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.307, no:2804; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.123, no:11243; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.203, no:10000; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.314; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.214, no:636; *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.434, no:745; Ziyâü'l-Makdisî, *el-Ehâdisü'l-Muhtâre*, c.IV, s.80, no:13; Hünânî, *Zühd*, c.I, s.305, no:536; Cürçânî, *Târih-i Cürçân*, c.I, s.77, no:26; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.3, s.495, no:6519. *Keşfü'l-Hafâ*, c.2, s.420, no:2808;

Câmiü'l-Ehâdis, c.XXII, s.308, no:24963.

النَّصْرُ مَعَ الصَّبْرِ وَالْفَرْجُ مَعَ الْكَرْبِ

وَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

(أبو نعيم، والخطيب، وابن النجار عن أنس)

RE. 239/2 (*En-nasru mea's-sabr, ve'l-ferecü mea'l-kerb, ve inne mea'l-usri yüsren, inne mea'l-usri yüsra.*)

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*En-nasru mea's-sabr*) “Zafere ulaşmak, sabır ile beraberdir.” İki mânâyâ geliyor sabır ile beraberdir demek: Sabrederse zafere ulaşır demek. İkincisi de; insan sıkıntı çekiyor savaşta filân ama, (*Ve'l-ferecü mea'l-kerb*) “Gönül ferahlığı, rahatlık da sıkıntıdan sonradır, onunla beraberdir, ondan sonra o gelir.” diyor. Yâni bu hayat-ı dünyada bunların ikisi karışıktır, beraberdir, yan yanadır.

O da olur, o da olur... Biraz o olur, biraz diğeri olur. Bir imtihan öyle gelir, bir imtihan öteki türlü gelir. Nasıl öğrenciler imtihan edilirken, bir oradan bir oradan soruluyor; Allah-u Teâlâ Hazretleri bir öyle imtihan eder, bir öteki türlü imtihan eder.

Ama bu hadis-i şerifte bir teselli var, nusret-i ilâhî, Allah'ın yardımı gelecek... Ne yapması lâzım?.. Sabretmesi lâzım!.. Ferahlık, sevinç, rahatlık gelecek... Ne yapması lâzım sıkıntı anında?.. Tahammül etmesi lâzım! Çünkü *Elem neşrah leke sûresinin* sonunda, ayet-i kerimede iki defa tekrar edilen sözler, müjde:

فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

(النشروح: ٦٠)

(*Feinne mea'l-usri yüsren. İnne mea'l-usri yüsra*) “Elbette zorluğun yanında bir kolaylık vardır. Gerçekten, zorlukla beraber bir kolaylık vardır.” (İnşirah, 94/5-6) diye iki defa söylenmesi;

“—Zorluktan yılmayın ey müslümanlar! Zorluğa tahammül edin! O tahammül imtihanını başarırsanız, Allah-u Teâlâ Hazretleri kolaylıklar gönderecek, sıkıntılar feraha dönecek, zahmetler zafere dönüşecek!” diye bir müjde var.

Tabii, savaşta bu böyle olduğu gibi, insanın sivil yaşamında, savaş dışı zamandaki yaşamında da böyle, seyahatinde de böyle, hacda da böyle... Hele hac yolculuğu, büyük ölçüde sabır imtihanı... Her şeye sabredek. Uçakta sabredek...

Şimdi bizim hacılar Medine-i Münevvere'ye indiler dün uçaktan... Ben gülerek böyle göz ucuyla seyrediyorum onları; tabii daha önceden gelmiş, bu durumları bilen bir kimse olarak. İlgililer diyorlar ki:

“—Şu tarafa geçeceksiniz kontrol için...”

“—Allah Allah, ne biçim iş! Ne kontrolüymüş?” diyorlar, bir sürü laf söylüyorlar.

Halbuki, Medine-i Münevvere'ye inen hacıların işlemleri, bir iki saat içinde biter, çok kolay...

Cidde'de izdiham çok fazla olduğu için, on saat, on iki saat, on üç saat, on beş saat sürer oradakiler... Bunlar kendilerinin ne kadar rahat olduğunun farkında değiller. İlgililerin, "İçeride şuraya kontrole gireceksiniz!" demelerine söyleniyorlar. Sabır lâzım!.. Her yerde sabır lâzım!.. Uçakta sabır... Hostes hanım diyor ki: –Sayın hacılar, henüz kalkmayın, uçak tam inmedi, kuşaklarınızı çözmeyin! Tekrar ihtar ediyorum, sayın hacılar!"

Bizim hacılar sabırsız, hop diye kalkıyorlar. Uçak daha hareket halindeyken, valizlerini indirmeğe başlıyorlar. Ne olur, sabret!.. "Uçak tamamen duruncaya kadar sabredin!" diyorlar ilgililer. Bizim hacı baba aşkından, şevkinden sabırsız... Bir de tecrübesiz tabii, bu seyahatleri bilmediği için. Hemen kalkıyor.

Demek ki, hac yolculuğunda da sabır çok önemli!.. Uçağa girişten, geçişte gümrük kontrollerinden içeri girdiği zaman ülkeye, oradaki ibadetlerinde, hareketlerinde, otelde, her yerde sabır lâzım!.. Sabır dinin yarısı... Sabır dinin çok önemli bir duygusu, ibadeti. İnsanın çok sevap kazanmasına yarayan, çok önemli bir ibadet sabretmek, muhterem kardeşlerim!..

Tabii, Allah size sabretmeye mecbur kalacağınız zor işi başınıza getirmesin... Sabra hiç lüzum kalmasın da, hep sevinçle geçsin gününüz ama, bazen de hastalık olur, sabretmek gerekir; ağrı olur sabretmek gerekir... Dişi ağrır, göbeği ağrır, dizi ağrır, midesi ağrır insanın... Sabretmek lâzım!.. Veya bazı sıkıntılı şeyler olur, veyahut karşıdaki bir laf söyler; ona da sabretmek lâzım!..

Sabretmezsen, sen parlarsan, o parlarsa; ateşle benzin bir arada durmaz, kibrit çaktı mı patlar. O zaman, al sana yangın, al sana kavga... “Ben filanca arkadaşla darıldım..” Neden?.. Sabretmedin de onun için oldu. Yâni sabrın sonunun selâmet olduğunu, sabredenin mükâfât alacağını, bu ikinci hadis-i şerifte de, Peygamber SAS Efendimiz bildirmiş oluyor.

Tabii, benim bu konuşmalarımı, Norveç’ten Orta Asya’ya kadar radyomuzu dinleyen herkes dinleyecek ama, maalesef bizim yayınlarımız Suudi Arabistan mıntıklarına ulaşamıyor. Uzaydan ancak yukarıdaki bölgelere ulaşıyor. Burası için ayrı bir uydu lâzım!.. Buradan dinlenemiyor. Asıl hacılar dinlese keşke de, sabretseler, sevapları çok olsa... Allah rızası için masraflarını gönül hoşluğu ile yapsalar, sevapları çok olsa...

Tabii, şimdiki dinleyicilerimiz arasında da, –temenni ediyorum, Allah nasib etsin– önümüzdeki yıllarda hacca girecekler vardır. Onlar iyice zihinlerine bu hadis-i şerifleri yerleştirsinler!.. “Hacca yapılan masraflar çok sevap, sabır çok sevaplı... Sıkıntının yanında ferah vardır. Biraz beklerse insan, imtihanı kazanır, feraha, sevince kavuşur, zafere kavuşur. Zorluğun arkasından kolaylık gelir. Zorluğun arkasından mutlaka kolaylık gelir.” diye bilmesinde fayda var...

Hattâ bunu hacca gelmeden, günlük hayatında orada uygulamasında fayda var... Komşularıyla münasebetlerinde, iş hayatında, müşterinin

cevr ü cefasına karşı dükkân sahibinin sabırlı olması lâzım!.. Duraklarda sabırlı olmak lâzım, araba sürerken sabırlı olmak lâzım!.. Birileriyle konuşurken sabırlı olmak lâzım!.. Sabır her yerde güzel ve çok sevaplı...

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi, İslâm'ın bize öğrettiği güzel duyguları, edebleri, huyları benimseyenlerden eylesin ve o güzel huylara sahip olanlardan eylesin... Dünyamızı, ahiretimizi ma'mur ve mes'ud eylesin...

d. İnsanı Cennete Soka Üç Şey

Bir üçüncü hadis-i şerifle konuşmamı kapatmak istiyorum. Bu da aynı sayfadan... Câbir RA'dan Deylemî'nin rivayet ettiği, müjdeli bir hadis-i bir şerif. Müjde ile kapatmak istiyorum konuşmamı...

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁴

النِّيَّةُ الْحَسَنَةُ تُدْخِلُ صَاحِبَهَا الْجَنَّةَ وَالْخُلُقُ
الْحَسَنُ يُدْخِلُ صَاحِبَهُ الْجَنَّةَ وَ الْجَوَارُ الْحَسَنُ
يُدْخِلُ صَاحِبَهُ الْجَنَّةَ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ
إِنْ كَانَ رَجُلٌ سَوْءٍ قَالَ نَعَمْ عَلَى رَغْمِ أَنْفِكَ

(الديلمى عن جابر)

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.305, no:6895, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.421, no:7259; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXII, s.314, no:24984.

RE. 239/6 (*En-niyyetü'l-hasenetü tûdhilu sâhibehe'l-cenneh, ve'l-hulüku'l-hasenü yudhilu sâhibehü'l-cenneh, ve'l-civâru'l-hasenü yudhilu sâhibehü'l-cenneh. Kâle racülün: Yâ rasûla'llah, ve in kâne racüle sev'in? Kâle: Neam, alâ rağmi enfike.*) *Sadaka rasûlü'llah.*

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(*En-niyyetü'l-hasenetü*) “Güzel bir niyet, temiz bir niyet, içindeki güzel bir gaye, beslediği güzel bir duygu, bir işi yapmadan önce içinde mevcut olan güzel bir niyet, (*tûdhilu sâhibehe'l-cenneh*) sahibini cennete sokar.”

O iyi niyetinden dolayı, sırf niyetiyle, o niyet ettiği güzel işi yapmağa muvaffak olamasa bile,

—bunlar tabii burada hadiste yok ama, ben kendim başka hadis-i şeriflerden bildiğim için, kesin olarak söylüyorum— yapamasa bile, iyi niyet, sahibini cennete sokabilir. Allah onun niyetini kabul eder, severse, cennete sokar.

Meselâ, adam diyor ki:

“—Ben zenginim, bir hastane yaptıracağım! Bütün fakara orada muayene olsunlar, ben de sevap kazanayım!” diyor ama ömrü vefa etmiyor veya işi bozuluyor, yapamıyor.

Tamam, niyetine göre, o sevabı alır. Demek ki, “Sırf niyet, amel olmasa bile, henüz uygulamaya geçilememiş bile olsa, güzel bir niyet, sahibini cennete sokar.” diye SAS Efendimiz müjdeliyor.

O halde kalplerimizi tertemiz yapalım, niyetlerimizi hep güzelleştirelim! Hep güzel şeylere niyet edelim, büyük şeylere niyet edelim; yapamasak bile sevap var.

İkincisi: *(Ve'l-hulüku'l-hasenü yudhilu sâhibehü'l-cenneh)* “Güzel huy da sahibini cennete sokar.” Yâni, ille insanın zengin olması, para pul sahibi olması, büyük işler yapması bile gerekmiyor. Fukaracığın birisi, Allah'ın bir zayıf kulu; Allahlık bir kul diyorlar ya, benim hoşuma gidiyor Allahlık kul sözü... Allahlık, mütevazi, zavallı, miskin bir kul bile, güzel huyu sayesinde cennete girer. Güzel huy sahibini cennete sokar.

Bir tek huy bile olsa; sabırdan girebilir, şükürden girebilir, merhametten girebilir, adaletten girebilir, doğru sözlülükten girebilir... Hâsılı güzel huy da sahibini cennete sokar.

(Ve'l-civâru'l-hasen, yudhilu sâhibehü'l-cenneh) “Güzel komşuluk, komşuluğu güzel yapmak da sahibini cennete sokar.”

Sen bir yerde, bir mahallede, bir apartmanda, bir köyde komşusun, komşularına iyilik yapıyorsun; tam iyi insanlar olmasalar bile... Yâni komşuluk ya, sen sabredeceksin ezalarına... İyilik yapacaksın. Çocukları haşarı, senin ağacının meyvalarını yoluyor, topu atıyor, camını kırıyor, bilmem ne... Söylemeyeceksin, sabredeceksin. Bunlar benim hatırıma gelen misaller... Yâni komşunun hatırını kollayacaksın!

Güzel bir komşulukla insan Allah'ın rızasını kazanabilir, yaptığı bu güzel komşuluk onu cennete sokabilir. (*Kâle racülün*) Peygamber Efendimiz'in ashabından adamcağızın birisi – Allah şefaathlerine erdirsin– dedi ki:

(*Yâ rasûla'llah, ve in kâne racüle sev'in?*)

“Biraz kötü bir adam da olsa, cennete girer mi?..” Neler cennete sokacaktı insanı?.. İyi bir niyet cennete sokacaktı, güzel bir huy cennete sokacaktı, güzel bir komşuluk cennete sokacaktı. “Sokacaktı ama, cennete girecek olan bu adam, çok iyi bir adam değilse?..”

Şimdi tevâzu gösteriyor şahıs. Belki kendisini düşünüyor, belki etrafındaki birilerini düşünüyor.

Diyor ki:

“–Adam çok iyi bir adam değilse de, iyi bir niyetiyle cennete girebilir mi; güzel bir huyla cennete girebilir mi; iyi bir komşulukla cennete girebilir mi?.. Hani kendisi yüzde yüz tam safîleşmiş, som altın gibi olamamış, kusurları var... Bu da cennete girer mi, böyle niyeti güzelse, huyu güzelse, komşuluğu güzelse?.. Ufak tefek, büyük küçük kusurlarından dolayı, o da cennete girer mi?” diye soruyor.

Bir soru bu tabii, Peygamber Efendimiz'e yöneltilmiş. (*Kâle: Neam*) Peygamber Efendimiz buyurmuş ki: Evet, girer, (*alâ rağmi enfike*) senin burnunun yerde sürütmesine rağmen...”

Yâni, “Keçi gibi diretsen, burnun yerde sürtse bile... Hani eğer desen ki içinden, ‘Yâhu, kötü

bir insan cennete giremez!’ Gâliba girmez gibi düşündüğünden bu soruyu soruyorsun, ille çok iyi insan olması lâzım sanıyorsun. Hayır, burnun yerde sürtse bile, Allah böyle sebeplerle kusurlu, günahkâr bir insanı da, kötülükleri olan bir insanı da cennete sokabilir.” diye müjdeliyor.

(*Alâ rağmi enfike*) “Burnun yerde sürtse bile...”
Yâni, “Sen istemesen, tahmin etmesen, Allah Allah diye hayret etsen bile...” mânâsına geliyor bu. O halde niyetlerimizi güzelleştirelim, huylarımızı güzelleştirelim, her işimizi güzel yapalım! Hele komşularımıza tatlı davranalım, sevgili ve aziz Akra dinleyicileri!..

Cumanız mübarek olsun... Allah cümlelerinizi iki cihan saadetine erdirsin... Cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

12. 04. 1996 - Medine

[Bütün CUMA SOHBETLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

